

กิเลสสุมถวัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ธรรมะคือสังขารม สังขารมน้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้รู้
ค้นขึ้นมา สิ่งที่เราค้นขึ้นมาเพราะคนที่มีอำนาจวาสนาบารมี คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาบารมี
เขาไม่นับถือพระพุทธศาสนา เขาถือทางโลก เขาไม่เชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด นี่พูดถึงคนที่ไม่
มีวาสนา

คนที่มีวาสนานะ ถ้าคนสร้างอำนาจวาสนามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้น
ขึ้นมา เพราะสร้างบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ คำว่า “เป็นพระโพธิสัตว์” ต้องสร้างบุญญา
ธิการมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย จึงมีอำนาจวาสนาบารมี ถึงจะรื้อค้นสิ่งที่เป็นสัง
ขารมนี่ขึ้นมา สังขารมนี่ เราเกิดมาในปัจจุบันนี้โลกเจริญ เราออกธรรมะเป็นธรรมชาติๆ สัง
ขารม วิทยาศาสตร์ทุกอย่างเราพิสูจน์แล้วเป็นธรรมชาติ แต่สิ่งที่วิทยาศาสตร์ยังวิเคราะห์วิจัย ยัง
ค้นคว้ากันอยู่ ยังมีสิ่งที่จะเป็นความมหัศจรรย์อีกมากมายมหาศาล สิ่งนั้น พอเรามีปัญญา พอเรา
เข้าใจได้ เรามีปัญญา เราทำได้ สิ่งนั้นก็สิ้นความสงสัยไป สิ่งทีสิ้นความสงสัยไป ธรรมะเป็น
ธรรมชาติ ธรรมชาติมันก็ยังแปรสภาพของมันอยู่อย่างนั้น ธรรมชาติ สิ่งที่จะรอเรารื้อค้นอยู่

สังขารมๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
สมควรแก่ธรรมนะ ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด แล้วสิ่งที่
เวียนว่ายตายเกิดนี้มันมาจากไหน สิ่งทีมาจากไหน เพราะเวียนว่ายตายเกิด การเวียนว่ายตายเกิด
นั้นเป็นผลของวัฏฏะ สิ่งทีวัฏฏะ สิ่งนี้มันมีอยู่โดยดั้งเดิม ๓ โลกธาตุนี้มีของมันอยู่อย่างนี้ นรก
สวรรค์ ในเรื่องนรกสวรรค์ ภูพชาติของมนุษย์ มันมีของมันอยู่อย่างนั้น มันมีของมันอยู่แล้ว มัน
มีของมัน โดยสังจะความจริงอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงอาศัยสิ่งนี้ ผลของวัฏฏะ

เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ สร้างสมบุญญาธิการมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การสร้างสมบุญญาธิการมา เพราะมีอำนาจวาสนาอย่างนี้ถึงได้รื้อค้นสังขารมถึงนี้ขึ้นมา พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา ก็ได้สร้างสมบุญญาธิการขึ้นมา ถึงเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ การตรัสรู้เองโดยชอบต้องมีอำนาจวาสนา

เราสาวกสาวกะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ขณะที่ได้ยินได้ฟัง สังขารมๆ ที่เรามีศรัทธาความเชื่ออยู่ นี้ เราก็มีความเชื่อของเรา เพราะเราได้สร้างอำนาจวาสนามา มันถึงมีศรัทธามีความเชื่อ ถ้าไม่สร้างอำนาจวาสนามา กิเลสมันยุแห่ กิเลส ความเห็นแก่ตัว สิ่งต่างๆ ที่มันสะสมในหัวใจนี้ มันถือตัวถือตนว่ามันมีปัญหา มันมีความสามารถ มันไม่เชื่อสิ่งนี้ๆ มันจะเชื่อตัวเองไง เชื่อกิเลสใง ให้กิเลสมันครอบงำไง นั่นคนที่ไม่มีความอำนาจวาสนา เขาเกิดมาทุกข์จนเจ็บใจ เขาเกิดมามีความทุกข์ความยากขนาดไหนก็เผาใจเขาไป ความเผาใจนะ เวลาหน้าขึ้นอกตรมใจ เวลาต่อหน้าก็ว่ามีความสะดวกมีความสบาย ต่อหน้าใง แต่หัวอกตรม

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา บอกเลย ทุกข์นี้เป็นสังขะ ทุกข์นี้เป็นความจริง ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจ คนที่เวียนว่ายตายเกิดมีทุกข์เผาผลาญในดวงใจแน่นอน เขาจะหน้าขึ้นอกตรมว่ามีความสุขๆ นี้ความทุกข์เผาอยู่ในหัวใจของเขา จะปฏิเสธขนาดไหน พยายามระลึกถึงความสุขของเราเพื่อจะกลบเกลื่อนความเป็นทุกข์ในหัวใจนั้นก็กลบเกลื่อนได้ชั่วคราวเท่านั้นนะ มันเป็นเรื่องจริง ความเป็นจริงอันนั้น สังขารมนี้เป็นความจริง สังขารมนี้อยู่ในหัวใจของสัตว์โลกที่เวียนว่ายตายเกิด เห็นไหม ปฏิสนธิจิต เพราะปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดนี้ถึงได้เป็นผลของวัฏฏะใง

วัฏฏะเป็นสถานะ เป็นที่รองรับจิตที่จิตเวียนว่ายตายเกิด สิ่งที่ยืนว่ายตายเกิด เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสั่งสอนไว้ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ วางธรรมวินัยนี้ไว้ก็ให้เรามนุษย์ได้ศึกษาใง ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ เราศึกษาเราค้นคว้า ค้นคว้าด้วยสมอง ค้นคว้าด้วยการศึกษา ค้นคว้าด้วยตำรับตำรา สิ่งนี้ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปทรมานเอง คุณติ ไปเอาพระองค์คุณติมาล ไปเอาอายสะ ไปเอาต่างๆ สิ่งๆ ไปเอาๆ นี้รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ แต่ในปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เราศึกษาด้วยสติปัญญาของเรา ถ้าเราศึกษามาขนาดไหน เราศึกษามาแล้ว เราศึกษามาทำไม

เวลาทางโลกเขา เขาศึกษามา ศึกษาด้วยวิชาชีพของเขา เขาเอามาเป็นวิชาชีพ เขาเอามาประกอบอาชีพของเขา นี่เราศึกษาธรรมะมาๆ ธรรมะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาธรรมะมา ปริยัติศึกษาแล้วให้ประพฤติปฏิบัติ ถ้าประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติเพื่อสิ่งใด ประพฤติปฏิบัติให้เกิดความปฏิวะร เกิดความรู้แจ้งใจ

แต่พอเราศึกษาขึ้นมา เราก็อ่าเรามีความรู้ๆ ทางโลกเขามีความรู้ของเขา เขาศึกษามาเป็นวิชาชีพของเขา แล้วความรู้ของเรา ความรู้ของเราที่เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาทำไม ศึกษาเพื่อเป็นสมบัติของเราสิ ศึกษา เวลากิเลสมันตู่ มันตู่ว่ามันรู้ มันตู่ว่ามันมีความเข้าใจ ถ้ากิเลสมันตู่ ศึกษา ศึกษาแล้วมันไม่ประพฤติปฏิบัติ มันก็ไม่เป็นความจริงของเรา

ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ประพฤติปฏิบัติทางไหน ประพฤติปฏิบัติอย่างไร ถ้าประพฤติปฏิบัติเพื่อความรู้แจ้ง ครูบาอาจารย์ท่านสอนให้ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประพฤติปฏิบัติเพราะเหตุใด เพราะว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาตรัสรู้ธรรมนะ เพราะสร้างสมบุญญาธิการมามาก ถ้าอยู่ทางโลก เวลาพราหมณ์พยากรณ์ ถ้าอยู่ทางโลกจะได้เป็นจักรพรรดิ จักรพรรดิก็คือการรวบรวมแว่นแคว้นขึ้นมา ปกครองชมพูทวีป แต่ทางโลก ทุกคนก็อยากให้เป็นอย่างนั้น เพราะว่าความรู้ของโลก เป็นจักรพรรดิ เป็นผู้รวบรวมแว่นแคว้นขึ้นมา มันต้องมีอำนาจวาสนา มีอำนาจวาสนาต่างๆ แต่ถ้าทางธรรมละ เวลาทางธรรม ถ้าได้ออกประพฤติปฏิบัติจะได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาसानุสติญาณ คำว่า “บุพเพณิวาसानุสติญาณ” มันเป็นการยืนยันใจ มันเป็นการยืนยันว่าจิตดวงนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ตั้งแต่พระเวสสันดรออกไปมันเวียนว่ายตายเกิด แล้วจิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าเป็นพระโพธิสัตว์ก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราก็มีปฏิสนธิจิตเหมือนกัน คำว่า “ปฏิสนธิจิต” จิตของเราก็เวียนว่ายตายเกิดแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ

ถ้าเวียนว่ายตายเกิด การเวียนว่ายตายเกิด บุปเพณิวาสนานุสติญาณ มันย้อนอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด แล้วด้วยความที่มีสติปัญญา ดึงจิตนี้กลับมา พอดึงจิตนี้กลับมา เวลาทำความสงบของใจให้มากขึ้น จตุปปาตญาณ ถ้ามันไม่สิ้นกิเลสมันต้องไปแน่นอนของมัน นี่มันเป็นการยืนยันใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา สิ่งนี้เป็นการยืนยัน ยืนยันในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยืนยันในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยืนยันในใจ ยืนยันในใจ

แล้วเวลาจะเป็นความจริงขึ้นมา เวลาทำความสงบของใจเข้ามา เวลาอาสวัภยญาณ ทำลายอวิชชา เราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา ถ้าเราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา เวลาไปเทศน์ธรรมจักษุ กับปัญจวัคคีย์ ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ ถ้าไม่มีกิจจญาณ ไม่มีการกระทำ เวลาบอกสุภัทธะ “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อาสวัภยญาณ มันต้องมีกิจจญาณ สัจจญาณ มันมีการกระทำของใจนั้นขึ้นมา มันถึงได้ชำระล้างกิเลสขึ้นไป มันถึงสำรอกมันถึงคายออกไป มันคายออกไป นี่ชำระอวิชชาพญามาร ชำระล้างมัน ถ้าชำระล้างมันถึงเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา ถึงได้แสดงธรรมจักษุ ใจ เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่เธอไม่ควรเสพ อตตกิลมถานุโยค ทำทรมานตน ๖ ปี ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ที่มีความเข้มข้น เข้มงวด เข้มแข็งขนาดไหน ไปปฏิบัติมาทั้งนั้น แล้วมันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะอำนาจวาสนามันไปไม่ได้ เพราะอำนาจวาสนาสร้างมา อำนาจวาสนาสร้างมา มันมีสติปัญญาไป มันไม่หลงมกมายไปกับสิ่งใดใจ ได้พิสูจน์ตรวจสอบแล้ว ถ้ามันไม่ใช่ก็ไม่ใช่ แต่ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนาเราประพฤติปฏิบัติไปแล้ว เราก็จะยึดมั่นของเรา

สีของใคร ใครอยู่ในสีไหนก็ว่าสีของตัวนั้นดี ใครปฏิบัติทางใดมาก็ว่าทางของตัวดี แต่ความจริงละ ความจริงมันต้องสำรอกคายกิเลสออกไปสิ ความจริงมันต้องมีสิ่งใดที่เป็นกิจจญาณ สัจจญาณ มันมีการกระทำ มันมีสำรอกมันมีคายออก มันต้องเป็นความจริงขึ้นมามันถึงจะเป็นความจริง ถ้าไม่มีความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยอำนาจวาสนาอย่างนี้ถึงได้ละทิ้งมาทั้งหมด เวลามาตรัสรู้ก็มาตรัสรู้ด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ถึงได้เข้าใจเรื่องวิภูฏะ อนาคตังสญาณจะเข้าใจ จะมองเข้าใจทั้งหมด แต่มันก็เป็นอำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

ที่นี้อ่านจาวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม ปรารธนามารื้อสัตว์ชั้น สัตว์ วาจรธรรมและวินัยนี้ไว้ เพราะเรามาศึกษาไง ถ้าเรามาศึกษา ศึกษาในทางโลก เกิดมาในทาง โลก ในทางโลก เวลาโลกเจริญ มันมีความร่มเย็นเป็นสุข มันมีความสุขสงบ บังคับเครื่องอาศัย สมบูรณ์บริบูรณ์ มันก็ถึงคราวความสงบ แต่เวลามันขาดแคลนล่ะ เวลาเกิดภัยพิบัติขึ้นมาล่ะ เวลา มันทุกข์มันยากขึ้นมาล่ะ สิ่งนั้นมันเป็นอนิจจังไง โลกมันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เราก็เกิดมากับโลก เวลาเกิดมากับโลก คุณภาวะแวดล้อมดี เวลาเข้าขึ้นมา ถ้าจะเข้าหน้า หนาวมันจะเกิดหมอกเกิดควัน เกิดหมอกเกิดควัน เรามองเห็นอะไร เราจะมองเห็นอะไรไหม มันมองได้แต่ระยะสั้นๆ ถ้ามันระยะสั้นๆ เขาต้องรอให้พระอาทิตย์ขึ้น รอให้มีความร้อน หมอก ควันนั้นก็จางไป เราจะเห็นอะไรชัดเจนขึ้นมา สิ่งที่เราเห็นชัดเจน นี้พูดถึงว่าสภาวะแวดล้อม

ผลของการเกิดในวัฏณะนะ ถ้าเกิดในวัฏณะ สภาวะแวดล้อมที่ดีจะทำให้สังคมนั้นมีความ ร่มเย็นเป็นสุข ถ้าสภาวะแวดล้อมนั้นเสียหาย ทำให้ชีวิต คุณติ เวลาเกิดอากาศเป็นพิษ ถ้าสิ่งนั้นเกิด อากาศเป็นพิษ เขาต้องมีหน้ากาก สวมหน้ากากเพื่อป้องกันอากาศที่เป็นพิษ เพราะต้องหายใจ แต่ ถ้าอากาศที่มันบริสุทธิ์ล่ะ อากาศที่มันมีออกซิเจนที่ดี โอโซนที่ดี เราก็คืออยากอยู่สภาวะแวดล้อม แบบนั้น นี้พูดถึงผลสภาวะแวดล้อมการเกิดในวัฏณะ สิ่งนี้เวียนว่ายตายเกิด ผลของวัฏณะ นี้พูด ถึงคนมีสติมีปัญญาเขายังเข้าใจได้ เขายังหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์กับชีวิตของเขา

แล้วเราเกิดมาเป็นมนุษย์ล่ะ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้าเกิดมาเป็น มนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนานะ เรามีอำนาจวาสนาหรือไม่ ถ้ามีอำนาจวาสนา คุณติ เวลาใน ครอบครัวยุคครอบครัวหนึ่ง ถ้าในครอบครัวนั้นถ้ามีบุญกุศล จะสื่อสารกัน จะคุยกันด้วยความ ยิ้มแย้มแจ่มใส จะมีความเข้าใจกัน จะมีความอบอุ่นในครอบครัวนั้น ถ้าครอบครัวนั้นมีความคิด แยกแยก มีความคิดแตกต่างกันไป มันจะมีความขัดแย้งกัน ถ้ามีความขัดแย้ง ครอบครัวมีความ กระทบกระทั่งอื่นไหม? มันมีแน่นอน ถ้ามันมีแน่นอนขึ้นมา สิ่งกระทบกระทั่งอื่นนั้นนะ สิ่ง นั้นมันมาจากไหนล่ะ? สิ่งนั้นเกิดจากทิวฏิมานะของแต่ละบุคคลที่มีมุมมองแตกต่างกัน ถ้า มุมมองแตกต่างกันอย่างนี้มันเกิดมาจากไหน? ก็เกิดมาจากนิสัยของเขา เกิดมาจากเขาสร้างของ เขาเขา เขาถึงมีมุมมองอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามาศึกษาพระพุทธศาสนาละ สิ่งทีทุกคนมีมุมมองแตกต่างกัน เวลาการศึกษา พระพุทธศาสนา ศึกษาพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นของใคร เวลาองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับลูกศิษย์ว่า เวลาแสดงยมกปาฏิหาริย์ เราเป็นเจ้าของสวนมะม่วง ทำไมเราจะเก็บผลมะม่วงในสวนนั้นเพื่อมาฉันไม่ได้ แต่เราห้ามไม่ให้คนอื่นเก็บมะม่วงนั้นไปฉัน เพราะเราเป็นเจ้าของมะม่วง เราเป็นเจ้าของสวนมะม่วง

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา เจ้าของศาสนาวัชรธรรมและวินัยไว้ร้อยสัตว์พันสัตว์ใจ ถ้าเราไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ไปศึกษาในสวนมะม่วงนั้น ถ้าไปศึกษา สวนมะม่วงนั้นเป็นของใคร? สวนมะม่วงนั้นเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เป็นของเรา

ถ้าไม่เป็นของเรา เราไปศึกษามาๆ คุณติ ในเมื่อเรามีทิฏฐิमानะ มีคนมีความคิดความเห็นแตกต่างกันไป พอศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อริยสังขจะความจริงมันมากลั่นกรองใจ กลั่นกรองชีวิตของเรา ชีวิตที่มันทุกข์มันยาก ชีวิตที่มันเดือดร้อน ชีวิตที่มันมีแต่ความทุกข์ ถ้ามีความทุกข์ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันก็เข้าใจ สิ่งที่มันเข้าใจ ที่มันเข้าใจสังขธรรม เข้าใจชีวิต คนเราเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของเรา

เวลาในวัชรธรรมประเพณีของชาวพุทธ วันพระวันโกนเขาไปวัด ไปวัดนะ ถ้ามีเวลาเขาจะไปวัด ไปวัดเพื่อไปฟังธรรมะ เพื่อไปศึกษาธรรม ศึกษาธรรมเพื่อให้เราเข้าใจใจ เวลาศึกษาธรรม เราอยากศึกษาธรรม เราอยากตรัสรู้ธรรม เราอยากมีคุณธรรม เราอยากจะมีศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อชำระล้างกิเลสในใจของเรา เพราะอะไร เพราะเป้าหมายของพระพุทธศาสนา ที่ไหนมีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย มันต้องมีไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปเที่ยวสวนๆ เพราะสร้างอำนาจวาสนาบาปมีมา เวลาไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนใจนะ เราต้องเป็นเช่นนั้นด้วยหรือ เราต้องเป็นเช่นนั้นด้วยหรือ ถ้ามันมีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันก็ต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ใหม่ๆ ที่มันยังไม่มี ใหม่ๆ ที่มันยังไม่มีธรรมโอสถ ยังไม่มีอริยสังข ยังไม่มีสังขจะความจริง ยังไม่มีใครสามารถที่จะชำระล้างกิเลสได้ เพราะชำระล้างกิเลสไม่ได้ กิเลสมันบังเงา มันปิดหู ปิดตา มันก็ว่าชีวิตนี้มีความสุข มันก็ตื่นค้นดำรงชีวิตนี้ไป แต่สุดท้ายแล้วมันก็ต้องยอมจำนน ที่ไหนมีการเกิด ที่นั่นต้องมีการตาย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสภาวะแบบนี้ถึงได้ออกแสวงหาสิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ออก

แสดวงอยู่ ๖ ปี ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็ว่าของเขา เขาก็ว่าเขาเป็นศาสดา เขาก็ว่าเขาเป็นพระอรหันต์ เขาว่าเขาพ้นจากการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษาเล่าเรียนจนหมดแล้ว แต่ความลึกลับสงสัยในใจ ถ้าความลึกลับสงสัยในใจ เพราะความลึกลับสงสัยมันก็ปิดหูปิดตา แล้วก็ต้องเกิดต่อไป เพราะมันมีความสงสัย เพราะสงสัยนั้นคืออวิชชา สงสัยนั้นคือความไม่รู้ ถ้าความไม่รู้มันปิดตาอยู่ มันก็เวียนว่ายตายเกิด สิ่งที่เรามาเวียนว่ายตายเกิดก็เพราะเกิดบนความไม่รู้ ทั่วๆ ที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ศึกษาเข้าใจอยู่นี้

ทีนี้เราไปศึกษาในสวนมะม่วงนั้น สวนมะม่วงนั้นเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราศึกษาขึ้นมา มันก็มีสติมีปัญญา ถ้ามีสติมีปัญญา มันก็เปลี่ยนแปลงชีวิตของเราได้ นี่ไง ถ้าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเกิดมาเราก็ทำหน้าที่การงานของเรา เราก็ชวนขวยเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของเรา เราก็ชวนขวยเพื่อดำรงชีวิตนี้ ชีวิตนี้มีปัจจัยเครื่องอาศัย กำเนิด ๔ อาหาร ๔ กำเนิด ๔ เกิดในโอปปาติกะ ในไข่ ในน้ำคร่ำ เกิดในครรภ์ เกิดที่ไหน ดำรงชีวิตอย่างไร ใช้อาหารอย่างไร กินอยู่อย่างไร นี่ไง สิ่งที่เกิด ๔

กำเนิด ๔ จิตมันเวียนว่ายตายเกิด มันมีกำเนิดของมัน มันมีอาหารของมัน มันต้องมีอาหารของมันเพื่อดำรงชีพ นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีหน้าที่การงานของเราเพื่อดำรงชีพ ดำรงชีพไว้ทำไม ดำรงชีพไว้ มันก็ต้องตายข้างหน้า ถ้ามันจะตายอยู่ข้างหน้า เรายอมจำนนใช่ไหม ถ้ายอมจำนน เราทำคุณงามความดีมันก็เหมือนโลก เขายังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ เขาได้ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็ซาบซึ้งของเขา แล้วใครทำบุญกุศล เราเป็นชาวพุทธ เราทำบุญกุศล เราอยากร่ำอยากรวย อยากมียศถาบรรดาศักดิ์ เราอยาก นี้โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มันมีของมันโดยประจำโลกอยู่แล้ว แล้วเรามีอำนาจวาสนาเท่านี้เองหรือ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มันจะมีสิ่งใดคงที่ มีสิ่งใดที่เป็นที่พึ่งอาศัย มีสิ่งใดที่เราอบอุ่นหัวใจได้ละ

เราเวียนว่ายตายเกิดนะ มีอำนาจวาสนานะ ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนานะ ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มตั้งแต่สังคม สังคม ถ้ามีทานในหัวใจ คือมีการเสียสละ มันจะไม่เห็นแก่ตัวจนเกินไป สังคมจะไม่เร่าร้อนจนเกินไป ถ้ามีทาน มีศีล มีภาวนา

ถ้ามีภวานานะ เราทำหน้าที่การงานของเรา ถ้าเราจะภาวนา ถ้าเรามีความเชื่อมั่น เราอยากจะทำภาวนา คนเราขนาดเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วศาสนานี้มันคงมาก กิ่งพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง มันก็เจริญในหัวใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เพราะมันเจริญในหัวใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นอยู่ที่เชียงใหม่ ท่านเทศนาว่าการ เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์ ท่าน แล้วเวลาท่านเทศน์ ท่านสั่งสอนเทวดา อินทร์ พรหม แล้วสอนมนุษย์ สั่งสอนพระ สั่งสอนพระ ท่านพยายามสร้างศาสนทายาทขึ้นมา สร้างศาสนทายาทขึ้นมาให้สืบทอดกันไปไง ถ้าเราสร้างศาสนทายาทขึ้นมา เรามีลูกศิษย์ลูกหา

ในการศึกษาการเล่าเรียน มันศึกษาเล่าเรียนกันกันได้ เราเป็นอาจารย์ของเขา เวลาเขาศึกษาจนหมดคำรับตำราแล้วมันก็มีความรู้เท่ากัน ถ้ามีความรู้เท่ากัน แล้วอาจารย์สอนเท่านี้ เรามีความรู้เท่ากัน ถ้ามันรู้แจ้งได้ มันก็รู้ว่าอาจารย์มีคุณธรรมหรือไม่มีคุณธรรม

แต่เนี่ยเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านพยายามสอนของท่าน ท่านวางศาสนทายาทของท่านเพื่อความเจริญของศาสนา ศาสนาเจริญ เจริญในใจนะ หลวงตาท่านพูดบ่อย สิ่งที่จะสัมผัสศาสนาได้ สิ่งที่จะบรรจุธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือหัวใจเท่านั้น คือความรู้สึกเท่านั้น

จะนั้น ถ้าความรู้สึกเท่านั้น เราศึกษามาแล้ว เรามีความตั้งใจ เราอยากประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราอยากประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัตินะ เราศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแยกแยะไว้ สุตมยปัญญา ภวานามยปัญญา สิ่งที่เป็นสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ปัญญา ๓

สุตมยปัญญา ปัญญาคือการศึกษา ถ้าศึกษาขึ้นมาแล้ว ศึกษาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันจะสมถวันแล้ว เวลาที่มีวันนะ ดูทางโลกเขา ถนนหนทางถ้ามันมีหมอกมีควัน มีหมอกหนา การจราจรนั้นจะอันตราย แม้แต่สนามบิน ถ้าหมอกลงจัด ทุกอย่างลงจัด เขายกเลิกการบินเลย เพราะมันจะเกิดอันตราย นี่พูดถึงว่าในทางโลกนะ เวลาเมฆหมอกมันเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะอากาศ แต่เรื่องกิเลสๆ กิเลส สิ่งที่อยู่ในหัวใจเรานี่ ปฏิสนธิจิต เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์มันมีกายกับใจๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์เพราะอะไร เพราะมนุษย์มีกายกับใจ

เพราะมนุษย์มีกายกับใจ หัวใจมันทุกขมันยาก หัวใจที่มันเร้าร้อน ถ้ามันจะมีธรรมโอสถมาเป็นเครื่องดำเนิน ถ้ามีธรรมโอสถมาเป็นเครื่องดำเนิน มันอยู่ที่ไหนๆ ถึงต้องตั้งสติ ต้องมีสติ กำหนดภาวนาพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตสงบเข้ามา สติ สมาธิ แล้วเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการใคร่ครวญ ปัญญาเกิดจากการรู้แจ้ง สิ่งนี้มันชำระล้างกิเลสขึ้นไป ปัญญามันรู้แจ้ง ชำระล้างกิเลส ถ้ามันทำกิเลสสิ้นไปแล้ว มันจะมีสิ่งใดอยู่ในธรรมชาติ ในสิ่งที่ความสะอาดบริสุทธิ์ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละ

สิ่งนี้เราศึกษามาๆ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าเราอยากจะประพฤติปฏิบัติ ศึกษามาแล้วปฏิบัติอย่างไร คนที่ศึกษามาจบ ๕ ประโยค ๑๐ ประโยค เวลาจะปฏิบัติไปไม่ถูก ไปไม่เป็น ปัญญามากน้อยขนาดไหน สิ่งนั้นศึกษามาเป็นสุดมยปัญญา ศึกษาเหมือนวิชาชีพของโลกเรา ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัตินะ แต่เวลาศึกษามาแล้วมันกลับเป็นโทษ มันกลับเป็นโทษเพราะกิเลสมันสุขควันไง กิเลสมันสุขควันนะ เราจะไปทางไหน เราจะไปอย่างไร เราจะปฏิบัติอย่างไร เวลากำหนดพุทโธๆ เราก็เชื่อ เรามีศรัทธาความเชื่อ ผู้ที่สัทธาจริตก็กำหนดพุทโธตั้งใจได้ พอตตั้งใจได้ ถ้ามันสงบลงได้ มันสงบลงได้นะ

เวลาพุทโธๆ กิเลสมันก็สุขควันแล้ว เมฆหมอก ควันไฟ มันไม่เห็นหนทางเลย ไม่รู้จะไปทางไหน มันไปไม่ได้ พอไปไม่ได้ ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อ เรามีคำบริกรรม เพราะอะไร เพราะเราแสวงหาหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเราพุทโธๆ จนจิตมันสงบได้ เมฆหมอกมันสงบตัวลง ถ้าเมฆหมอกมันสงบตัวลง

กิเลสมันสุขควันๆ หมอกควันมันเต็มที มันปิดบังไปหมด แล้วถ้าหมอกควันมันทำอะไรไม่ได้ มันเกิดจินตนาการไหม เกิดจินตนาการนะ คนไปอยู่ในที่ที่ที่เราไม่สามารถมองเห็นได้มันจะคล่าไปๆ นีพุทโธๆ มันก็คล่าของมันไป มันไม่จริงไม่จริงใจ ถ้ามันไม่จริงไม่จริง

ถ้ามันมีหมอกควันขนาดไหน เราก็ต้องตั้งสติของเราไว้ มันมีหมอกมีควันไข้ใหม่ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันสุขควัน สุขควันมาเพื่อป้องกันตัวมันเอง กิเลสมันสุขควันมาไง แล้วเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเราก็จินตนาการ จินตนาการของเราไปเวลาศึกษามา เขาศึกษามาเป็นสุดมยปัญญา ศึกษามาเป็นทฤษฎี ศึกษาเป็นแนวทาง แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นนะ เวลาปฏิบัติให้วางไว้ ให้วางไว้สิ่งนี้ก่อน ถ้าเราจะปฏิบัติมันต้องให้เป็นความจริงขึ้นมา

ศึกษานั้นได้แต่ชื่อมา ศึกษา มีความรู้มีความเข้าใจ มันชื่อทั้งนั้นนะ เพราะธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนั้นมันเป็นกิริยา เวลาสิ่งที่เป็นจริง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ธรรมจักๆ “ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ เราจะไม่ปฏิบัติญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ เราจะไม่ปฏิบัติญาณตนว่าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” นี่มันมีความจริงมันมีข้อเท็จจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

เวลาเทศน์ให้ปัญจวัคคีย์ เพราะปัญจวัคคีย์ทำสมาธิ ทำความสงบของใจมาเวลาอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยกัน เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ไป สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา

เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะใช้ปัญญา ใช้ปัญญา มันเป็นปัญญาในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ แล้วมันก็เป็นปัญญาของพระอัสสชิ เป็นปัญญาของพระมหานาม แต่ปัญญาคนมันไม่เท่ากัน ปัญญาคนไม่เสมอกัน แล้วกำลังของจิตมันก็ไม่เหมือนกัน ทำไมปัญจวัคคีย์ นักบวช ๕ คน ทำไมบรรลुरुธรรมขึ้นมา ทำไมมีพระอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียวละ อาจารย์ก็คนเดียวกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้เทศนาว่าการเอง แล้วนักพรตทั้ง ๕ ก็เป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยกัน

นี่ใจ มันมีกิจจญาณ มันมีสัจจะ มีความจริงในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ ถ้ามันมีกิจจญาณ สัจจญาณในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ มันเห็นตามความเป็นจริง นี่มีกิจจญาณมีการกระทำ มีมรรค มรรคมันเคลื่อนไป ถ้าเป็นความจริง สิ่งที่มีมันเป็นจริง มันเป็นจริงในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ มันถึงมีดวงตาเห็นธรรมใจ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ มันก็ต้องมีสัจจะ มีความจริงของเรา

เราศึกษามา ศึกษามาเป็นชื่อ เราได้ชื่อได้นามมา แต่ความจริงยังไม่มี ถ้าความจริงไม่มี เวลาปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันก็สมุทรวัน ลูบๆ คลำๆ ไปไม่ได้ ไปไม่เป็น ถ้าลูบๆ คลำๆ นะ เราก็ต้องพยายามทำจิตใจให้ผ่อนคลาย ถ้าจิตใจผ่อนคลาย พุทโธนี่ใจ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะทำให้หูตาสว่าง ถ้าหูตาสว่างขึ้นมา เราจะเห็นหนทางของเรา มัคโค ทางอันเอก ทางของใจ ใจที่มันจะไปมันต้องมีหนทางของมัน แล้วใจของใครก็ต้องเป็นทางของคนนั้น มรรคผลของใครก็ต้องเป็นมรรคผลของคนคนนั้น ใจของใครที่จะประพฤติปฏิบัติก็ต้องเป็นใจของคนคนนั้น ถ้าคนคนนั้นจะประพฤติปฏิบัติต้องมีความจริงจัง นี่มีความจริงจัง

ถ้าเป็นขিপภาทัญญา ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เขาก็ปฏิบัติของเขา เขารู้ง่ายของเขา ก็อำนาจวาสนาของเขา เขาสร้างของเขามา เขาทำของเขา มา ถ้าเขาทำของเขา มา แต่อย่างเรา เรามีความทุกข์ในใจไหม? มี เรามีความปรารถนาอยากพ้นทุกข์ไหม? มี เรามีการประพฤติปฏิบัติไหม? มี แล้วมันเป็นผลจริงของเราไหม? ไม่จริง ไม่จริงเพราะอะไร เพราะกิเลสมันสมุทกวันไง กิเลสมันสมุทกวันขึ้นมา มันลุ่มๆ คลำๆ มันไปไม่ได้ไง

ถ้ามันไปไม่ได้ เราก็ต้องตั้งสติของเราแล้ว เพราะมันเป็นจิตของเราไง มันเป็นอึดตบมันของใจดวงนี้ไง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบอกให้ทวนกระแสกลับเข้าไป แต่โดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติจิตมันส่งออก เวลาความรู้เกิดจากจิต พอเกิดจากจิตมันก็คลายตัวออกไป มันแสวงหานอกจากจิต ถ้าแสวงหานอกจากจิต เราถึงต้องกำหนดพุทโธไง พุทโธๆ มันจะเข้าไปสู่จิต ถ้ามันจะเข้าไปสู่จิต นี่ไง มันจะไปดับหมอกควัน มันจะไปดับสิ่งที่กิเลสมันสมุทกวันขึ้นมา เพราะกิเลสมันจะรักษาตัวมัน มันต้องทำของมันอยู่อย่างนั้นแน่นอน

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา จิตสงบมันมีความร่มเย็น ความร่มเย็นเกิดมาจากไหน ความร่มเย็นเกิดมาจากความเพียรชอบ ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านจะสอนประจำ อาหารอยู่ในสำหรับ ถ้าใครได้เปิบอาหารนั้นเข้าไป คนคนนั้นก็จะได้อิมปากอิมท้อง

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิ เราพยายามแสวงหาอาหารของใจ อาหารของใจ ศึกษาขนาดไหน เป็นความจำ มันเป็นเมนูอาหาร มันไม่ใช่อาหาร มันเป็นเมนูชี้เข้ามาว่าอาหารทำอะไร ส่วนประกอบมันเป็นอย่างไร มันต้องมีสติ มันต้องมีสมาธิ มันต้องมีปัญญา แล้วสติ สมาธิ ปัญญา มันเป็นเมนูทั้งนั้น มันเป็นชื่อทั้งนั้น มันยังไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้ายังไม่เป็นความจริงขึ้นมา กิเลสมันก็สมุทกวันเสีย เวลาประพฤติปฏิบัติงุ่มๆ ง่ามๆ ทำไม่ถูก เดินหน้าถอยหลัง ไปไม่ได้เลย ถ้าไปไม่ได้ กิเลสมันสมุทกวันนะ

ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบได้ มันสงบได้ วันนั้นมันจะจางลง มันจะเบาลง ถ้าเบาลงนะ เรามีสติมีปัญหา ถ้าเรายกขึ้นสู่สติปัญฐาน ๔ ถ้าจิตสงบแล้วรำพึงไปให้เห็นกาย ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้ามันสงบแล้วเราจับเวทนาได้ แต่ถ้าจิตมันยังสงบ เวทนามันเกิดขึ้น เวทนามันจะเป็นอุปสรรค ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ เวทนามันเกิดขึ้นมา มันเกิดความทุกข์ความยากขึ้นมา แล้วถ้าจิตเศร้าหมองจิตฟุ้งใส จิตเศร้าหมองจิตฟุ้งใสมันก็เกิดความเรววน มันก็เกิด

ความไม่แน่ใจ มันก็เกิด มันเป็นอุปสรรคไปทั้งนั้นเลย สิ่งที่ว่าเกิดธรรมารมณ์ๆ อารมณ์ก็เกิดขึ้นมา ก็บีบคั้นใจเราเสีย เราปฏิบัติแล้วเราจะมีอุปสรรค เราปฏิบัติแล้วเรายังไม่ได้ผล มันเป็นอุปสรรคไปหมดเลย นี่กิเลสมันสุมควัน มันพยายามทำให้เราล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบแล้วเรารำพึงไป รำพึงไปให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้าเป็นเวทนา ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันสงบแล้วเราอยากเห็นสติปัญญา ๔ เราเห็นไม่ได้ เวทนามันเกิดขึ้นมาอยู่แล้ว ถ้าจิตสงบแล้วเราจับเวทนา มันเป็นอาการที่แปลกประหลาด

แต่เดิมเวทนามันเกิดขึ้นมามันเป็นขวากหนาม พอจะนั่งสมาธิ จะทำความสงบของใจขึ้นมา เวทนามันทำให้เราทำได้น้อย เราทำแล้วมันไม่ยั่งยืน เราทำแล้วมันไม่เกิดผล มันทำแล้วเพราะจิตมันยังไม่สงบ

ถ้าเรามีความเข้มข้น เรามีความเข้มแข็งของเรา เรามีความตั้งมั่น เราไม่ให้กิเลสมันสุมควัน เรามีศรัทธา มีความวิริยะ มีความอดสาหะ เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาของเรา เป็นครูเอกของโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นถึงกษัตริย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาที่ราชวังมา ละล้าละล้งๆ นะ ท่านที่ความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายของท่านมา ท่านออกมาเพื่อค้นคว้า ออกมาเพื่อแสวงหาธรรมะในใจของท่าน ท่านทุกข์ยากมาขนาดไหน

แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทาง เราศึกษามาเป็นสุขตมยปัญญา ศึกษาเป็นแนวทาง ศึกษาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันก็สุมควัน มันก็ทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นมาทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ เวลาทำสิ่งใดขึ้นมาก็เกิดเวทนาดิดขวาง ทำสิ่งใดก็เกิดความโลเล เกิดความไม่แน่ใจ

เรา เรายึดพุทธโธ แล้วเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงหลวงปู่เสาร์ ระลึกถึงหลวงปู่มั่น ที่ท่านมีความเพียร มีความอดสาหะ มีความพยายามของท่าน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติยังไม่มีคุณธรรม ยังไม่มีลักษณะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นผู้รื้อค้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้

แสวงหาในใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ธรรมวินัยมีอยู่แล้ว ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งชาติไทย หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็เป็นทรัพยากรของชาติ ท่านก็เป็นคนไทย ธรรมวินัยมันมีอยู่แล้ว แต่เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา จะไปปฏิบัติที่ไหนเขาก็กลัว เขาก็มีความหวั่นไหว เขาก็ไม่เคยเห็นพระธุดงค์ พระกรรมฐาน ท่านจะไม่ได้ความสะดวกสบาย แบบที่เราได้รับกันอยู่นี้เลย

ที่เราจะประพาศปฏิบัติกันอยู่นี้ สำนักปฏิบัติก็มี ครูบาอาจารย์ก็มี การปฏิบัติก็ยังไม่เพียงพอ ผู้ที่จะส่งเสริม ผู้ที่จะได้บุญกุศลจากผู้ที่ปฏิบัติ มีคนส่งเสริมทั้งนั้นเลย แล้วเรานั่งสมาธิ เราปฏิบัติ เราทำภาวนา แล้วเราจะมาสมหวัคยกันทำไม นี่กิลีสมนุสุมควันให้เราลุ่มหลง ใอินไปปฏิบัติ เราจะห้วง ห้วงแต่ทฤษฎีคนนั้นจะไม่ถูก ทฤษฎีของเราจะดีกว่า เราจะต้องเอาทฤษฎี เอาความรู้ของเราไปวัดกับใคร

วัดกับใจเราสิ วัดกับใจเรา เรามีความรู้มากขนาดไหน เรามีความรู้ เราศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบ ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค ธรรมวินัยเข้าใจหมดเลย แต่สมาธิ สักตัวมีไหม ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ถอดถอนอวิชชา รู้จักหรือเปล่า ภาวนามยปัญญามันเป็นอย่างไร

ศึกษานี้เป็นสุดมยปัญญา การศึกษาทางวิชาการ การศึกษาตามตำรับตำรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านออกประพาศปฏิบัติ ตำรับตำราก็มีอย่างนี้ ท่านก็ศึกษาเหมือนกัน ท่านก็เปิดตู้พระไตรปิฎก ท่านก็ค้นคว้า

คนเราเวลาออกประพาศปฏิบัติ เวลามันจนตรอกขึ้นมาแล้ว ทุกคนก็อยากจะมีทางออก ทั้งนั้นแหละ แล้วทางออกใครก็รู้ใช่ไหมว่าตำรับตำรามันอยู่ที่ไหน ตู้พระไตรปิฎกทุกวัดมันก็มีประจำวัดทั้งนั้นนะ แล้วเวลาไปศึกษาค้นคว้ามาแล้วมันก็ยังงง

ฉะนั้น เวลาไปศึกษามาแล้ว มันเป็นสุดมยปัญญา จะ ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค สมาธิก็ไม่เคยมี สมาธิเป็นอย่างไร ไม่รู้จัก แล้วเวลาปฏิบัติไปนะ กิลีสมนุสุมควัน เวลามันเคลิ้มๆ มันลอยๆ ก็ “เออ! นี่สมาธิ” นี่กิลีสมนุสุมควัน แล้วมันก็จินตนาการไป นี่พูดถึงผู้ที่มีการศึกษาแล้วจะออกปฏิบัตินะ

แต่อย่างเราพระกรรมฐาน พระกรรมฐาน เราบอกว่าเราเป็นพระปฏิบัติ เวลาบวชไปแล้ว อุปัชฌาย์ก็ให้ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ให้กรรมฐาน ๕ มาอยู่แล้ว เราก็จะปฏิบัติตามความเป็นจริง แล้วเรามีครูมีอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านดูแลหัวใจของท่าน ท่านทำตามความเป็นจริงของท่าน ท่านเข้าป่าเข้าเขาไป ไอ้คนที่จะมาส่งเสริมเขากลับ เขามีแต่แตกบ้านหนี เขาไม่ให้เข้ามาใกล้เลย นี่ท่านอยู่ของท่าน เวลาไปเที่ยวป่า เขาก็บอกว่าพระกรรมฐานท่านไม่ฉันเนื้อสัตว์ ท่านฉันถั่วฉันงา แล้วชาวบ้านเขาก็ไม่มีถั่วไม่มีงาก็ฉันข้าวเปล่าทั้งนั้นนะ ฉันข้าวเปล่าได้ฉันอย่างดี มันจะไม่ได้ฉันเอานู่นนะ เพราะเขากลับ เขากลับว่าเป็นผีปอบ ผีต่างๆ เขาจะหนีเอานะ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ท่านล้มลุกคลุกคลานมาขนาดนั้น แล้วเวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาจนเป็นความจริง ท่านวางข้อวัตรไว้แล้ว วางข้อวัตร วางแนวทางไว้ แล้วเราจะปฏิบัติ เราจะเอาตามความจริง เราจะเอาความจริงของเรา นี่เขาส่งเสริมมาจนมีแนวทาง

เวลาเราปฏิบัติ เวลาเอาจริงเอาจริงขึ้นมา ถ้าเป็นปริยัติเวลาจะมาปฏิบัติ กิเลสมันจะสุมควัน จะลุ่มหลง จะจินตนาการของเขาไปว่าธรรมะจะเป็นอย่างนั้นๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไปฐิตะๆ ไบลานเปล่าๆ ถ้าเป็นอย่างนั้นๆ มันก็เป็นความว่างเปล่า มันเป็นไบลานเปล่า ๘ ประโยคก็ ๘ ประโยคเปล่าๆ มันไม่มีอะไรเป็นความจริง

แต่เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน เวลาบวชแล้ว อุปัชฌาย์ให้มาแล้ว เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ แล้วครูบาอาจารย์ท่านก็พาประพฤติปฏิบัติอยู่ เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป นี่กิเลสมันสุมควันนะ เวลาเคลิ้มๆ เวลาเห็น เพราะทางวิทยาศาสตร์ เวลาจิตมันสงบลง สมอมนั้นจะเห็นภาพได้ ถ้าเห็นภาพได้มันก็เป็นนิมิต เวลาคนทำหน้าที่การทำงานเขาจะเป็นลม พอเขาเป็นลม หัววิวๆ เป็นลม เขาเห็นภาพไปหมด โอ๊ย! เห็นกาย เห็นเวทนา วางยาสลบไป เขาเห็น นี่ไง เวลากิเลสมันสุมควันมันเป็นอย่างนั้นนะ มันเป็นจินตนาการ ถ้ากิเลสมันสุมควันมันก็เป็นอย่างนั้น

เราพระกรรมฐานใช้ไหม เรามีครูบาอาจารย์เทศนาว่าการไว้ มันพูดติดปาก มันพูดติดปาก พูดจนชินปาก ฟังจนชินหู แต่ใจมันด้าน ใจมันด้านเพราะใจมันไม่มีความจริง ก็จินตนาการกันไปไง มันมีอะไรเป็นความจริงล่ะ มันมีอะไรเป็นความจริง ถ้ามันเป็นความจริงนะ หัวใจมันไม่คัน ถ้าหัวใจมันยังคันอยู่ มันไม่มีความจริงหรอก

ถ้าหัวใจมันไม่คัน มันอยู่ด้วยความสงบระงับ ถ้าสงบระงับนะ เวลาหลวงปู่มัน ท่านเทศนาว่าการ หลวงตาท่านบอกว่าแม่แต่อยู่ที่ประตูยังได้ยินเสียงเลย นั่นเป็นอำนาจของธรรมนะ เวลาครูบาอาจารย์ที่จิตใจท่านไม่คัน เวลาท่านแสดงธรรม นั่นนะออกมาจากใจ ออกมาจากธรรม มันออกมาจากธรรม มันมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ มันมีธรรมเป็นที่พึ่งอาศัย แล้วมันมีธรรมออกมาจากการกระทำนั้น ออกมาจากแนวทางที่ท่านสั่งสอนนั้น

แต่ไอ้เรา ไอ้กรรมฐาน พระเรากรรมฐาน กิเลสมันสุมควัน มันบอกว่ามันมี มันบอกว่ามันเป็น แล้วมันเป็นอย่างไรล่ะ

“มันก็เป็นว่างๆ ว่าง” เวลามันเป็นนะ “อ้อ! ก็พิจารณาภายใน” พิจารณาภายใน หอมมันก็พิจารณา เวลาหอมเขาจะผัดตัดเขาต้องประชุมนะ หอมเขาจะผัดตัดหัวใจ เขาประชุมหอมเลย ใครมีหน้าที่อย่างใด ถ่ายเอกซเรย์แล้วเอาฟิล์มมาดูว่าควรจะทำอย่างไร เขาประชุมนะ เวลาเขาพิจารณาภายใน หอมเขาพิจารณาภายในเขาต้องประชุมเลย หอมที่มีความชำนาญมาประชุมกัน เขาก็ประชุม

นี่ก็เหมือนกัน เห็นกายๆ เห็นอย่างไร ถ้าเห็นกายแล้วมีคุณสมบัติอย่างไร นี่ไง กิเลสมันสุมควัน มันเห็นกาย เพราะคำว่า “เห็นกาย” เพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มัน ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว ตั้งแต่สมัยพุทธกาล ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เวลาธรรมกถึก เวลาฝ่ายปฏิบัติ ให้ปฏิบัติ ให้กรรมฐานแล้วเข้าไป ถ้าวินัยธรรม วินัยธรรมก็การศึกษา วินัยธรรมก็เพื่อวินัย นี่วินัยธรรมกับธรรมกถึก แล้วธรรมกถึกก็ปฏิบัติให้มันรู้จริงขึ้นมาสิ ถ้ามันรู้จริงขึ้นมามันจะเป็นความจริง แล้วความจริงมันอยู่ไหนล่ะ

กิเลสมันสุมควันๆ เติลิดเปิดเปิงไป เวลาคนเราประพฤติปฏิบัติไม่ได้หลักไม่ได้เกณฑ์ เขาก็ว่าคนไม่เต็มบาท จิตไม่เต็มบาทเต็มเต็ง จิตไม่เต็มบาทเต็มเต็ง ดูทางโลก ทางโลกนะ ถ้าคนมีสติปัญญา เขาจะรักษาชีวิตของเขา แล้วดำรงชีวิตของเขาเป็นบัณฑิต แต่ถ้ากิเลส สภาวะแวดล้อมของกิเลสที่มันดิบๆ อย่างนั้นนะ เวลามันรุนแรงขึ้นไปทำให้เขาเป็นคนพาล ทางโลกนะ ถ้าเป็นคนพาล คนพาลมีแต่ทำลายสังคม ทำลายชาติตระกูลของตัวเอง แล้วก็ทำลายตัวเอง ทำลายตัวเองเพราะมันเป็นพาล นี่เพราะภาวะของกิเลส ภาวะของกิเลสมันเป็นหมอกควันที่ทำให้จิตใจนั้นมันเหลวไหลไป

แต่ถ้าคนมีสติมีปัญญา คนมีสติมีปัญญาเขาจะเป็นบัณฑิต เขาก็รักษาชีวิตของเขาให้เป็นบัณฑิต รักษาชีวิตของเขาให้มีคุณธรรม คุณธรรมทางโลกไ้ คุณธรรมทางโลกของเขา ถ้ามันเป็นทางโลก แต่ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เราจะเข้าไปค้นคว้าในหัวใจของเรา ถ้าเราไปค้นคว้าหัวใจของเรา จิตฺติจิต สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราจะมาทำจริงทำจริงจังขึ้นมา กิเลสมันจะสุมควันแล้วละ สุมควันเพราะอะไร เพราะมันเป็นความจริงของมัน กิเลส หน้าที่ของมัน มันต้องทำลายความมุมนะ ทำลายความเพียรของเรา เพราะอะไร เพราะความเพียรมันเป็นมรรค ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ นี้เป็นมรรค เป็นมรรคขึ้นมา เป็นมัลโค ทางอันเอก ระหว่างกิเลสกับธรรมมันจะต่อสู้กันในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติกัน

ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะเอาจริงเอาจังของเราขึ้นมา ถ้าเอาจริงเอาจังขึ้นมา มันมีความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ มันจะต่อสู้ๆ ต่อสู้กับใคร เวลาต่อสู้ก็ต่อสู้กับกิเลสไ้ การประพฤติปฏิบัติคือเอาชนะตนเองไ้ ถ้าเอาชนะตนเองไ้ กิเลสมันสงบตัวลง กิเลสมันสงบตัวลง เพราะกิเลสมันสงบตัวมันถึงเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ากิเลสสงบตัวลง มันสุมควันไม่ได้ ทางกระจ่างแจ้ง ถ้าทางกระจ่างแจ้ง ราฟิ่ง ราฟิ่งไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

ถ้าเวทนา ถ้าจิตไม่สงบไปจับเวทนา เวทนาทำให้ลุ่มลูกคลุกคลาน เวทนาจะทำให้มีอุปสรรค แต่ถ้าพุทโธๆ จิตสงบแล้ว จิตสงบแล้วนะ มันน้อมไปสู่เวทนา เวลามันจับเวทนาทำไมมันเอาเวทนามาเป็นที่ลับปัญญา เอาเวทนามาให้จิตได้พิจารณา ถ้าจิตจับเวทนาได้ ถ้าจับเวทนาได้ มันแยกแยะ เวทนามันมาจากไหน อะไรเป็นเวทนา

ถ้าจิตมันสงบแล้วมันจับเวทนาได้นะ มันเป็นความมหัศจรรย์ เหมือนเราจับไฟ เล่นกับไฟได้ แต่ถ้าคนไม่มีสติปัญญา เราไปจับไฟ เล่นกับไฟ เรามีแต่ความพุงอง เรามีแต่ความเสียหาย เพราะไฟเขาต้องอยู่ในเตา ไฟเขาต้องมีเครื่องมือที่เข้าไปจับต้อง ไม่ใช่เอามือไปจับ แต่เวลาถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบ จิตก็คือมือ มันสามารถจับได้ มันจับได้ มันพลิกแพลงได้ มันด้วยสติด้วยปัญญา มันมีความมหัศจรรย์ ถ้าจิตสงบแล้วจับเวทนา

ถ้าจิตไม่สงบ เวทนานี้เป็นไฟ มันทำให้มือพอง มันทำให้เป็นอุปสรรค มันทำให้เราเดือดร้อนแน่นอน แต่ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าราฟิ่งไปเห็นเวทนา มันจับเวทนาได้

มันแยกเวทนาได้นะ เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา เวทนาไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่เวทนา เวทนาไม่มีในเรา เราไม่มีในเวทนา มันพิจารณาอย่างไร มันทำอย่างไร

ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา มันไม่ให้กิเลสมันสมถวัน สมถวัน มันก็จินตนาการมันไป จินตนาการไปรู้ไปว่าเราเห็นกาย เราพิจารณากาย เห็นอย่างไร

อย่าให้กิเลสมันสมถวัน ถ้ากิเลสมันสมถวัน สมถวันมันเป็นอุปสรรคในการภาวนา การภาวนา ถ้าเรามีสติมีปัญหาแจ่มแจ้ง เราแยกแยะของเรา แยกแยะของเรา ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เรามีสติ เรารู้ว่ามีสติ แล้วพอกันมีสติกับไม่มีสติมันแตกต่างกัน เรายินดีเป็นคนปฏิบัติ เวลาสติขึ้นมา ความคิดดับหมด ไอ้คิดที่เผลอน ไอ้คิดที่มีความทุกข์ ไอ้ความคิดที่มันทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน ถ้ามีสติ คิดทำไม ความคิดเกิดจากไหน เห็นไหม มันดับหมดถ้ามีสติ พอมีสติกับไม่มีสติ ถ้าคนปฏิบัติโดยรู้จริง โดยที่ไม่ให้กิเลสมันสมถวัน มันมหัศจรรย์แล้ว

แล้วพอมีสติ พอสติมันตั้ง สติคือความระลึกรู้ รู้คือความชัดเจน ชัดเจนคือความอิสรภาพ เตียวเตียวมันไปอีกแล้ว เพราะความเร็วของจิต จิตนี้เร็วกว่าแสง ความคิดนี้เร็วมาก พอเร็วมาก เรามีสติปัญญาเท่าทัน สิ่งที่เร็วที่สุด การเคลื่อนที่ที่เร็ว เราสามารถเหนี่ยวรั้งได้หมดเลย เราเหนี่ยวรั้งได้หมด ความคิดเกิดไม่ได้ เราพุทโธๆ มีสติ มีสมาธิ

ความมีสมาธิ หมอกควันจางลงๆ แต่ขณะที่ใช้ปัญญา ขณะที่ใช้ปัญญาไป กิเลสเป็นสมุทัย “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา” ความดำริ ความรับรู้สึก ปัญญามันเกิดจากอะไร? ปัญญาเกิดจากจิต ถ้าจิตสงบขึ้นมา ปัญญาที่เกิดขึ้น มีสัมมาสมาธิ ปัญญาที่เกิดขึ้นมันจะเป็นมรรค แต่ถ้าสติ จิต สมาธิมันอ่อนลง อ่อนลงเพราะเราใช้ปัญญามาก มันจะมีสมุทัย สมุทัยคืออะไร คือควันของกิเลสไง กิเลสมันสมถวันเข้ามาแล้ว เกิดควันเกิดหมอก เกิดความมัวหมอง นี่สมุทัย

ถ้ามันมีสมุทัยเจือปนเข้ามา สิ่งที่เราพิจารณาอยู่นี้ มันเป็นความพอใจ มันเข้าข้างตัวเองหมด มันต้องวางตรงนี้แล้วกลับมาทำความสงบของใจเข้ามา ความสงบของใจเข้ามาเพื่ออะไร เพื่อไม่ให้กิเลสมันสมถวัน เพื่อไม่ให้กิเลสมันมีโอกาสดูด้าน เพื่อไม่ให้กิเลสมันพลิกแพลงระหว่างกิเลสกับธรรม เวลามันพิจารณาไป เขาพิจารณากันอย่างนี้ ถ้ามีการพิจารณาอย่างนี้ เราต้องมีความเพียรชอบ ความเพียรชอบ ความวิริยะ ความอุตสาหะของเรา เรามีการกระทำ

ความเพียรชอบ ชอบของกิเลสไป เวลาความเพียรชอบ ใครบ้างที่ไม่ทำความเพียรชอบ เราก็อชอบทั้งนั้นนะ เราก็อทำด้วยความชอบธรรม เราก็อทำด้วยความขยันหมั่นเพียร เราก็อทำ

ทำใหม่ๆ เริ่มต้นเป็นอย่างนี้ทุกคน เวลาครูบาอาจารย์เราที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาการปฏิบัติยากอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งคือคราวเริ่มต้น กับคราวหนึ่งจะถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ คราวเริ่มต้น เพราะอะไร เพราะคนไม่เคยทำ คนจะทำงานประสบความสำเร็จทางโลกมาขนาดไหน คนจะมีศรัทธาความเชื่อมาขนาดไหน เวลาจะมาประพฤติปฏิบัติต้องมาทำความสงบของใจให้ได้ ถ้าใจสงบตัวลง จะมีฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าใจไม่สงบตัวลง โลภภัยปัญญาทั้งหมด มีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด ความรู้ท่วมหัว ท่วมหัวๆ แล้วยังมีสังคมยกยกอป้อน ยังมีสังคมให้ค่าอีก ให้เกิดทิฏฐิมานะมากไปกว่านั้น แล้วจิตมันจะสงบ เป็นไปได้ยากๆ

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติต้องวางใจให้ได้ วางเพราะเหตุใด วางเพราะเราเห็นใจ เห็นผลของวิญญูะ เห็นผลของการเวียนว่ายตายเกิด จิตนี้ต้องไปเวียนว่ายตายเกิดอีกนะ ถ้าจิตนี้เวียนว่ายตายเกิด จิตในปัจจุบันนี้เรามีสติปัญญามากน้อยแค่ไหนก็แล้วแต่ แต่เราจะเอาอรรถสมมติ เอาสมบัติของจิต ให้จิตมันรู้แจ้ง วิปัสสนาญาณคือปัญญาการรู้แจ้งในตัวเอง ปัญญาการรู้แจ้งให้มันสำรอกให้มันคายอวิชชาความไม่รู้ ความไม่รู้มันไม่รู้เรื่องอะไร มันก็ไม่ว่าเรื่องตัวมันเองนั่นแหละ มันรู้ไปทุกสิ่งทุกอย่าง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ กิเลสมันสมถวัน มันพูดได้ปาก เปียกปากและ แล้วมันเคลมด้วยว่ามันรู้อย่างนั้น รู้อย่างนั้นนะ มันรู้อย่างนั้นเพราะมันมีคำรับตำราเอาไว้ให้อ้างอิงไง แต่ความจริงของตัวไม่มี

ถ้าความจริงของตัวมี จะไม่ทำให้ลูกศิษย์ล้มลุกคลุกคลาน เพราะจะเป็นการชี้หน้า ลูกศิษย์ เวลาผู้ที่เป็นสหธรรมิก ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่เป็นสัทธวิหาริกหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านสร้างศาสนทายาท ท่านสร้างศาสนทายาทขึ้นมา สร้างผู้ที่มีคุณธรรมในใจ

การแก้จิตนี้แก้ยากนะ มันต้องเอาจิตแก้จิตนะ ถ้าจิตของใครก็แล้วแต่ยังไม่เห็นจิตของตัวเอง ยังไม่รู้จักรูปการแก้ไขในใจของตัวเอง มันจะไปแก้ใครไม่ได้หรอก ถ้ามันยังแก้ไขของมันเองยังไม่ได้ มันจะไปแก้ไขของใครไม่ได้ทั้งสิ้น เพราะมันไม่รู้มันจะเอาอะไรไปแก้ มันไม่รู้ แต่ถ้ามันรู้ละ มันรู้อย่างไร

ถ้ามันรู้ เพราะมันรู้มันต้องเห็นกิเลส มันต้องจับกิเลสสิ กิเลสมันสมถวันอยู่ที่นี่ กิเลสมันปิดบังอยู่ที่นี่ แล้วก็ไปเคลิบเคลิ้มกับมันเสีย เพราะกิเลสมันสมถวัน เพราะมันเป็นวัน มันเป็น

หมอกควัน มันไม่รู้ มันไม่รู้มันก็กล่าวไป กล่าวไปมันก็อ้างอิงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็ไปอ้างอิงตรงนั้นละ แล้วก็อ้างอิงไป ไอ้คนที่ไม่มีวุฒิภาวะฟังแล้วมันก็เชื่อ เพราะอะไร เพราะพูดเหมือนกัน แล้วเทศน์ดีดี พูดนี้น่าฟัง นุ่มนวลอ่อนหวาน ไม่เหมือนหลวงปู่มั่นเลย รุนแรง ไม่เหมือนครูบาอาจารย์ที่มีคุณธรรมเลย มันรุนแรง

รุนแรงสิ เพราะมันเห็นกิเลสมันน่ากลัว แล้วมันก็สุมควันปิดหูปิดตา แล้วก็กล่าวกันไป แล้วปากก็พูดถึงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วจิตมันก็ยังไม่รู้จัก สมาธิตัวหนึ่งมันยังไม่เป็นเลย มันทำจิตสงบไม่ได้ ถ้าจิตสงบไม่ได้ มันไม่เข้าไปสู่จิตจิต ไม่เข้าไปสู่เหตุสู่ต้นเหตุ ไม่เข้าไปสู่ต้นเหตุ

จิตเดิมแท้เป็นผู้เวียนว่ายตายเกิด จิตเดิมแท้ๆ ปฏิสนธิจิต ไ้เข้าไปเข้าที่ความคิดใจ ความคิดใจ จินตนาการ สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วก็ไปที่อารมณ์ความรู้สึก แล้วจิตอยู่ไหนล่ะ ความคิดเป็นจิตหรือ อารมณ์เป็นจิตหรือ อะไรเป็นจิต? ไม่มี จิตก็คือจิตใจ สมาธิก็คือสมาธิใจ แล้วถ้าเข้าสู่สมาธิแล้วยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไร

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิก็ไม่มีภาวนามยปัญญา สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่สมาธิเป็นฐาน เป็นพื้นฐานให้เข้าสู่สังขาร ให้อยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้าไม่มีสมาธิ มันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นเขavnปัญญา มันเป็นปฏิภาณ มันเป็นการม มันเป็นการมเป็นล้นสองแฉก พูดเข้าสู่กิเลส มันไม่เป็นทางธรรม

แต่ถ้าเป็นทางธรรม เราต้องซื่อสัตย์ เราปฏิบัติ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราจะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราไม่ปฏิบัติธรรมไปบูชากิเลสให้กิเลสมันสุมควัน แล้วเราก็ไปบูชามัน เพราะมีคบอด เพราะเราไม่รู้ไม่เห็น เราถึงต้องไปยอมจำนนกับมัน

แต่เรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านบอกเลย ให้มีความวิริยะ ความอดุสาหะ ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ ถ้าทำความสงบของใจได้ จิตสงบแล้ว หมอกควันต่างๆ มันจางลง พอจางลง จางลง จางลงแล้วเรายกขึ้นสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรมได้ใหม่

แล้วก็บอกว่า เราจะไปหากิเลส เราไม่หากายหรือ

กิเลสเป็นนามธรรม กิเลสเป็นนามธรรม กิเลสเป็นความรู้สึก แล้วกิเลสเป็นความรู้สึก กิเลสโดยธรรมชาติของมัน เรากำหนดพุทโธ ถ้าจิตสงบแล้วเราจะต้อนเข้าไปสู่ความจมนม ถ้า

มันจนมุมแล้ว เวลามันออกทางหลบหลีกของมัน มันก็หลบหลีกไปสู่ที่แหละ กาย เวทนา จิต ธรรมเป็นทางออกของมัน ถ้าเป็นทางออกของมัน เราก็จับกาย จับเวทนา จับพิจารณา พอพิจารณาแล้ว ถ้ามีสติปัญญา พิจารณาไปแล้วมันจะเป็นไตรลักษณ์ มันจะแปรสภาพของมัน ถ้ามันแปรสภาพของมัน แปรสภาพไปสู่ความเว้งว่าง แปรสภาพไปสู่ความเป็นไตรลักษณ์ ก็ว่ามันเป็นอากาศธาตุ จนไม่มีสิ่งใด เหลือสิ่งใดไว้ ถ้าเหลือสิ่งใดไว้ แล้วกิเลสมันอยู่ที่ไหนล่ะ กิเลส มันจะไปใส่อะไรล่ะ กิเลสมันใส่อะไรไม่ได้

คูลี พิจารณากาย กายมันแปรสภาพของมันไป มันจะพุ่มันจะพอง มันจะแปรสภาพ ถ้าแปรสภาพขนาดไหน ถ้ามีสติปัญญา มันแปรสภาพต่อหน้า แล้วสติมันดี มันแปรสภาพขึ้นมาแล้ว ความรู้สึก ความรู้สึกๆ ความรู้สึกเวลาแปรสภาพแล้วผลของมันไง ผลของสมาธิ เวลาจิตเป็นสมาธิแล้วจิตมันจะมีความสุขความสงบของมัน เวลาจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลาใช้ปัญญาไปแล้ว มันใคร่ครวญไปแล้ว เวลาผลของมันไง

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุปัจจัย เหตุทำความสงบของใจ ทำใจสงบเข้ามาเพื่อเป็นบาท เป็นฐาน เป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่งานของมัน เวลาใช้ปัญญาแยกแยะไปแล้ว เวลามันพิจารณาของมันไป พิจารณากาย กายแปรสภาพของมันไป พิจารณาเวทนา เวทนาย่อยสลายมันไป พิจารณาจิต จิตเข้าไปสู่สภาวะแวดล้อมเดิม พิจารณาธรรมารมณ์ ธรรมารมณ์มันกระจายออกไป กระจายออกไปด้วยความแยกแยะของปัญญา ปัญญาพิจารณาแยกแยะไปแล้ว เวลามันปล่อยวาง มันทำลายหมดแล้วมันเหลืออะไร มันเหลืออะไร นี่คืทั้งคปทาน มันพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ฝึกหัดใช้ปัญญาอย่างนี้ อย่าให้กิเลสมันสุมควัน กิเลสมันจะสุมควันนะ พอสุมควัน มันจะทำให้เราเลย

เทวมเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่เธอไม่ควรเสพ ถ้ามันพิจารณาไม่ได้ พิจารณาลำบาก พิจารณาแล้วล้มลุกคลุกคลาน มันเป็นความลำบากลำบาก ถ้าพิจารณาไปแล้วมันว่าง พิจารณาแล้วมันไม่มีสิ่งใดเลย พิจารณาไปแล้วมันปล่อยวางหมดๆ นี่มันถลำไป ทางสองส่วนๆ มัชฌิมาปฏิปทา ความสมดุล ความสมดุลแล้วอะไรมันสมดุล มันสมดุลตรงไหน

ถ้ามันสมดุล เราต้องดึงกลับมา เพราะพิจารณาไปแล้วมันจะเว้งว่าง แล้วกิเลสมันก็สุมควัน “นี่ใช่ พิจารณาแล้วนะ มันปล่อย อย่างนี้เป็นโศคาบัน พิจารณาไปแล้วมันปล่อย นี่เป็นสติทาคามี พิจารณาไปแล้วมันปล่อย นี้อานาคามี พิจารณาไปแล้วปล่อย เป็นพระอรหันต์” นี่กิเลส

มันสุมควัน แล้วเวลาพุทธธรรมก็ปากเปียกปากแฉะ แล้วไม่มีอะไรเลยนะ เพราะสิ่งที่การศึกษา การจามาเขาเรียกว่าสัญญา

สัญญาเวลาจิตมันยังมีหลักมีเกณฑ์ สัญญานั้นก็ชัดเจน เวลาอารมณ์มันเปลี่ยนแปลง ความชัดเจนนั้นหายหมด ต่อไปนี้ก็กลายเป็นเรื่องโกหกแล้ว จากสัญญาก็กลายเป็นโกหก เป็นมดเท็จ นี่ไง เพราะกิเลสมันสุมควันไง สุมควันให้มันถล่ำไปไง แต่ถ้ามันถล่ำไป ถ้ามันหลอกตัวเราเองแล้วเราต้องมีสติปัญญา เราจะดึงกลับมา ดึงกลับมาทำความสงบของใจให้มากขึ้น ทำความสงบของใจให้ดีขึ้น พอทำความสงบของใจให้ดีขึ้น กลับไปสู่ๆ ถ้าจิตมันเสื่อมแล้ว ทำให้จิตสงบขึ้นมามันทำได้ยากขึ้น เพราะจิตมันเคยได้แล้ว กิเลสมันรู้เท่าทันแล้ว ถ้ามันสุมควันแล้ว เขาจะรอให้ลมมันพัด ให้ควันมันเปิดไป ถ้ามันสุมควันแล้วเขาจะให้พระอาทิตย์ขึ้นเพื่อให้ควันนั้นมันจางไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเขารู้ทันแล้วไง เขารู้ทันแล้ว พอมันรู้ทันแล้ว มันสร้างเป็นมลพิษเลยตอนนี้ “พิจารณาแล้ว เราเข้าใจแล้ว เรารู้แล้ว” นี่มันจะหลอกมันจะลวงตลอดไป

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คำว่า “สมควรแก่ธรรม” สมควรแก่ธรรมที่เราประพฤติปฏิบัตินะ แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านผ่านมาท่านรู้หมดว่า สิ่งทีขณะจิตที่มันจะเกิดขึ้น มันจะเกิดขึ้นอย่างไร ขณะจิต ถ้ามันขณะจิต ใจที่ว่าปล่อยวางๆ มันไม่มีขณะจิต มันไม่มีขณะที่เป็นไป

ปุณฺชน กัลยาณปุณฺชน คนที่ทำได้พูดได้ มันจะถูกต้องชัดเจน เวลาคนยกขึ้นสู่โศคาปัตติมรรค คำว่า “ยกขึ้นสู่โศคาปัตติมรรค” คือจิตสงบแล้วรำพึงไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันจะสะท้อนกิเลส สะท้อนหัวใจ

แต่ถ้าเวลาคน จิตมันไม่สงบ หรือจิตสงบ แต่เวลาจินตนาการกายขึ้นมา มันจินตนาการได้ ถ้ามันจินตนาการได้มันก็เกิดเหมือนนิมิต คือมันจินตนาการเฉยๆ คำว่า “จินตนาการ” กิเลสมันสุมควันไง มันไม่เห็นตัวกิเลสไง มันไม่เห็นกิเลส มันไม่สะท้อนกิเลส เพราะจินตนาการ คำว่า “จินตนาการ” มันนอกจิต เพราะจิตมันเป็นผู้จินตนาการขึ้น แล้วเวลาสิ่งที่พิจารณาไปแล้วมันเป็นสัญญา มันเป็นการคาดหมาย เป็นการคาดหมาย รู้ใจท्योंก่อน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้เท่าทันไว้หมดแล้ว เวลากิเลสมันสุมควัน มันสุมควันมันทำอย่างนี้ ทำให้เสียหายอย่างนี้

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านรู้ ท่านถึงบอกว่าวางใจให้หมด กลับมาที่ความสงบของใจ ถ้าใจสงบแล้วย้อนกลับไป ย้อนกลับไป ถ้ามันจับต้องได้ แยกแยะพิจารณาไป พิจารณาไป ถ้ามันปล่อย ปล่อยก็ไม่เป็นไร ปล่อยก็พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พอพิจารณาซ้ำซากอยู่อย่างนี้ เวลามันขาด มันเป็นปัจจุัตถะนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะก็ไม่ได้บอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ได้บอกพระอัญญาโกณฑัญญะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

เพราะคำว่า “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ประกาศธรรม แล้วเพราะมีอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมเป็นพยาน ท่านปลื้มใจตรงที่ว่า เวลาจะรู้สัตว์บนสัตว์ เวลาประกาศธรรมไปแล้วมันขนได้จริงๆ มันได้ ได้สงฆ้องค์แรกของโลก แต่มันไม่ต้องการยืนยัน แต่ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ละ ทำไมพระอัญญาโกณฑัญญะไม่ได้แย้งละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศนาว่าการ ปัญจวัคคีย์นั่นกันเลยว่าไม่รับ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมก็ไม่มีใครโต้แย้ง แล้วปัญจวัคคีย์ทั้ง ๔ นั้นก็ไม่ได้โต้แย้งว่าอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหรือยังไม่รู้ ก็ยังไม่รู้จริง แต่เทศนาว่าการไปจนปัญจวัคคีย์ได้เป็นพระโสดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักขณสูตรขึ้นมาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ใครโต้แย้งใครไม่มีใครโต้แย้งใครเลย ความจริงก็คือความจริง ความจริงก็เป็นอันเดียวกัน อริยสัจมันมีหนึ่งเดียว จะรู้มาแนวทางไหนพระอัญญาโกณฑัญญะมีอำนาจวาสนาบารมีก่อน มีดวงตาเห็นธรรมก่อน แต่เวลาเป็นพระโสดาบันด้วยกันหมดก็เหมือนกันหมด

จะเป็นโสดาบันแนวทางใด มาทางช่องทางใดก็แล้วแต่ โสดาบันก็คือโสดาบัน เวลาเป็นสัทธาคามิก็เป็นสัทธาคามิ อนาคามิก็คืออนาคามิ พระอรหันต์ก็คือพระอรหันต์ แต่เป็นอย่างไรละ ถ้ากิลเลสุมควันมันก็มั่ว มีแต่โกหกมดเท็จ อาศัยปฏิภาณ อาศัยฟังครูบาอาจารย์มาเยอะๆ แล้วก็อาศัยคำน้ำไปเรื่อยๆ คำน้ำไปเรื่อย ความจริงไม่มี

ถ้าความจริงมี ต้องชี้ขาด ชี้ขาดถึงการกระทำ ชี้ขาดถึงพฤติกรรม พฤติกรรมของสหธรรมิก พฤติกรรมของสังคม พฤติกรรมของการปฏิบัติ มันต้องชี้ขาด คำว่า “ชี้ขาด” เพราะมันขาดมาตั้งแต่ต้น เพราะคนรู้จริงมันขาดมาตั้งแต่ต้น มันชี้ขาดมาตั้งแต่หัวใจ ถ้าหัวใจชี้ขาด

เพียงแต่ว่ามารยาทสมควรไม่สมควรใด คำว่า “สมควร” สมควรก็สมควรในหมู่สงฆ์ สมควรในนักปฏิบัติ สมควรในขณะที่แสดงออกว่ามันเป็นสัจจะความจริง สมควร แต่ขณะที่ไปโต้แย้งกันเป็นเรื่องส่วนตัวมันไม่สมควร ไม่สมควรเพราะอะไร ไม่สมควรเพราะจิตดวงนั้นไม่มีเจตนา ไม่มีวุฒิภาวะที่สามารถรู้ได้ จิตดวงนั้นไม่สามารถทำความเข้าใจได้ จิตดวงนั้นไม่สามารถยกขึ้นสู่วิปัสสนา ไม่เห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง พูดเท่าไรมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง

ผู้รู้จริงเขาู้จริงของเขา เขาพูดได้ เขาพูดได้ ใ้ผู้ไม่รู้จริง ผู้ที่ไม่มีวุฒิภาวะ จิตไม่เคยสงบ มันจะยกขึ้นสู่อย่างนั้นไม่ได้ ให้ ๕ ประโยค ๑๐ ประโยค พอจะมาประพฤติปฏิบัติ กิเลสมันก็สุมควันให้เหลวไหลก ให้ยอมจำนนกับกิเลส ใ้กิเลสมันชักจูงไป

แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ เราตั้งสติของเรา เรากำหนดพุทโธของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้าจิตมันสงบลง แล้วเรารำพึงไปของเรา กิเลสมันก็สุมควันโดยธรรมชาติของมัน กิเลสทุกดวงใจที่มีกิเลสเป็นอย่างนี้หมด ทุกดวงใจที่มีกิเลสเข้าข้างตัวเองหมด ทุกดวงใจที่มีกิเลส กิเลสมันสุมควัน เพราะมันเป็นงานของกิเลส มันทำอย่างนี้ แต่ที่เราประพฤติปฏิบัตินี้ เราปฏิบัติธรรม เราปฏิบัติตามธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเมตตา มีพระกรุณา มีพระปัญญาคุณ สิ่งที่ได้วางไว้ วางไว้คือมีแนวทาง วางไว้มีแนวทาง มีแนวทาง มีวิชาการ มีสิ่งชักนำให้เราทำตาม แต่เราทำแล้วโดยจินตนาการ เราทำโดยการสมอ้าง โดยกิเลสเรา มันน่าน้อยใจ มันน่าน้อยใจว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำจริง ู้จริงเห็นจริง แต่เรามันอ่อนด้อย ใ้กิเลสในหัวใจมันมีอำนาจมากกว่า ทั้งๆ ที่มีศรัทธามีความเชื่อนี้แหละ ทั้งๆ ที่เดินอยู่ในทางจกรมนี้

หลวงตาท่านพูดว่า เดินจกรมอยู่นี้โง่อย่างกับหมาตาย ในทางจกรมเดินไปเดินมา โง่อย่างกับหมาตาย คือเราไม่ใช่ปัญญาเราเองใจ เราไม่ใช่ปัญญาของเรา เราไม่แยกแยะเลย เพราะทุกดวงใจ เพราะการเกิดมีกิเลสทั้งนั้น ไม่ยกเว้นแม้แต่คนพูดอยู่นี้ก็เหมือนกัน ก็ทุกข์ยากมาทั้งนั้นนะ ไม่มีใครหรอก ที่ว่าขนาดขิปปาภิญญาก็ทุกข์ ขิปปาภิญญาเขาเดินจกรม นั่งสมาธิภาวนาเหมือนกัน แล้วกว่าขิปปาภิญญาแต่ละองค์กว่าจะน้อมใจมาปฏิบัติ เขามีทุกข์ยากมาทั้งนั้นนะ แต่พอน้อมใจมาปฏิบัติ มันทุกข์มาทั้งนั้นนะ ถ้ามันทุกข์มา มันเป็นสัจจะมันเป็นความจริง

ฉะนั้น อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ มันต้องมีเหตุมีผล เหตุผล จิตมีหลักเกณฑ์อะไร จิตมีหลักเกณฑ์ ไม่เหลวไหล ไม่เรื้อรัง ไม่มีมารยาสาโดย ตรงนี้สำคัญมากนะ เราเห็นมีแต่มายาทั้งนั้น

แสดงธรรมตั้งแต่เริ่มต้น ท่ามกลาง ที่สุด การแสดงธรรมไม่เสียดี ไม่พูดเคาะ ไม่พูดเหยียบย่ำใคร แต่อย่ามีมายาสิ มายานี้ตัวร้าย เทศนาว่าการมารยาสาโดย มารยาสาโดยมันเป็น เรื่องของกิเลสนะ

ถ้ากิเลสมันสุมควัน มันทำให้เราผิดพลาด ทำให้เราเสียหาย ทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน เพราะมันมองไม่เห็นใจ มันลุ่มๆ คลำๆ ไปไป แต่การแสดงออกโดยมารยาสาโดยมันไม่ใช่กิเลส สุมควัน ใจนั้นมันกิเลสซ่อนกิเลส มันเป็นเรื่องกิเลส แต่อ้างธรรมะ อ้างว่าแสดงธรรม แต่เป็น มายา มารยาสาโดย หวังประโยชน์ หวังประโยชน์ให้คนเชื่อถือศรัทธา ถ้าศรัทธา มันประโยชน์ อะไรนะ หวังประโยชน์จากเขา

หัวใจของเขาควรอยู่ในห้วงอกของเขา แสดงธรรมมาให้หัวใจของเขาได้มีสติปัญญา แล้วพยายามสร้างศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาในใจของเขา ให้เกิดมรรคเกิดผลในใจดวงนั้น ถ้าเกิดมรรค เกิดผลในใจดวงนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านสร้างศาสนทายาท ท่านสร้างอย่างนั้น เวลา ท่านพูดกับหลวงตา ผู้ที่มีพรรษามากไม่ต้องขึ้นมารับบริการ ให้พระผู้มีพรรษาน้อยๆ ผู้ที่ปฏิบัติ ใหม่ๆ ให้ขึ้นมารับบริการ มันจะได้มีข้อวัตรติดหัวมันไป มันจะได้มีข้อวัตร เห็นใหม่ ท่าน ต้องการให้หัวใจอยู่ในห้วงอกเขา ข้อวัตรปฏิบัติคือแนวทางปฏิบัติจะได้ติดหัวใจของเขา ถ้าคิดใน ใจของเขา เขาจะไปปฏิบัติที่ไหน เพราะคนที่ไปที่ไหนเขามีหัวใจของเขา เขายังมีชีวิตอยู่ เขายังมี ใจเขาอยู่ในร่างนั้น ถ้าเขายังมีใจของเขาอยู่ในร่างนั้น เขาไปประพฤติปฏิบัติที่ไหน เขาจะได้ คุณธรรม เขาจะได้เป็นศาสนทายาท เขาจะได้มีคุณธรรมในใจของเขา

ฉะนั้น ถ้าไม่มีมารยาสาโดย จะไม่ไปขโมยศรัทธา ไม่ไปขโมยหัวใจของชาวพุทธ ไม่ไป ขโมยศรัทธาในใจของคน ถ้าไม่มีมารยาสาโดย แต่ถ้าแสดงธรรมด้วยมายา อ้างธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปรารถนาศรัทธา ปรารถนาหัวใจของคน เพราะถ้าหัวใจของคน มันยอมราบลงแล้ว สรรพสิ่งในนั้นจะให้หมด จะได้หมด ฉะนั้น ได้หมด แต่ถ้าเขาเป็นคนที่ มีอำนาจวาสนา เดี่ยวเขาก็มีสติปัญญาของเขา เขาก็จะรู้ตัวของเขาขึ้นมา มันเป็นอนิจจัง มันเป็น สภาวะที่แปรปรวน มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มีศรัทธาเดี๋ยวก็เสื่อมศรัทธา มีความเชื่อเดี๋ยวก็ ไม่เชื่อ แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ถ้าไม่ให้กิเลสมันสุมควัน ไม่ให้เราลุ่มหลง เราทำความจริงของเรา

ครูบาอาจารย์ของเราเนะ ท่านเป็นครูบาอาจารย์ที่มีคุณธรรม เวลาท่านเทศนาว่าการ หลวงตาท่านพูดประจำ “จำคำพูดของผมไว้เนะ ถ้าผมตายไปแล้ว ใครที่ประพฤติปฏิบัติมาถึงสิ่ง ที่ผมพูดนี้ จะมากราบศพที่หลัง”

ท่านพูดไว้ รอให้ท่านตายไปแล้วเรายังไม่รู้ ท่านบอกนะ สิ่งที่ท่านเทศนาว่าการไว้ ให้เรา จำไว้ ให้เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าวันไหน วันไหนหัวใจมันฟ้องแล้ว ถ้าวันไหนหัวใจมันเปิดขึ้นมา จะไปกราบศพ กราบศพท่าน ท่านหวังอะไร ท่านมีมารยาสาโดยกับใคร ท่านบอกท่านตายไป แล้วเราถึงไปกราบศพท่านนะ กราบศพเพราะอะไร กราบศพเพราะความซาบซึ้งใจ กราบศพ เพราะถ้ามันไปเห็น มันไปเห็นมันจะรู้เท่าทันใจ ไม่ให้กิเลสมันมาสุมควันให้เราหลงใหลอยู่นี้ไง สุมควันคนที่เจตนาดี สุมควันให้เราล้มลุกคลุกคลาน

คนที่เจตนาร้ายเวลามันสุมควันขึ้นมา มันก็อ้างธรรมะ พุทธธรรมะ แต่หัวใจของมัน หัวใจ ของมันมีเจตนาร้าย มีเจตนาร้ายหรือไม่เข้าใจใจของตัว เพราะมันไม่รู้จักใจของตัว มันไม่เคย เห็นใจของตัว มันจะเอาอะไรไปสอนใคร

มันต้องมีสติจะความจริงใจมันถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา แล้วภาวนามา จิตแก้จิต หลวงปู่มั่นท่านพูดไว้ “แก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ” ท่านองค์อาจท่านกล้าหาญ งามอาจเพราะ อะไร เพราะท่านได้กำราบอวิชาในใจของท่านแล้ว แล้วอวิชา โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

กิเลสเวลามันสุมควัน โอโฮ! มันละเอียด กิเลส หลานมันก็สุมควันได้หยาบๆ เวลาไป ถึงสกิทาคามิมรรค ลูกของมัน มันสุมควันได้ โอโฮ! ลึกลับซับซ้อนเลย พอไปถึงพ่อมัน อนาคามิมรรค มันเป็นคนพิช แล้วพอมันไปถึงอวิชา ไปถึงปู่มั่น ไม่เห็นเลยว่ามันเป็นควัน หรือไม่เป็นควัน มันหลับตั้งแต่ยังไม่เจอ นั่นนะมันละเอียดลึกซึ้งแตกต่างกันเยอะนัก ฉะนั้น หลวงปู่มั่น ท่านถึงบอกใจ “แก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ หมูคณะให้ภาวนามา ผู้เฒ่าจะแก้วะ” นี่ความอาจหาญของท่าน อาจหาญเพราะท่านรู้จริงเห็นจริง

แต่พวกเราเหมือนกับหมอนี่ไม่มีคนไข พวกเราไม่เคยมีอุปสรรค ไม่เคยมีอุปสรรคเข้าไป เจอกิเลสแล้วต่อสู้กับกิเลส แล้ววิธีกลไกจะทำกับกิเลสอย่างไร ไม่รู้จัก แล้วท่านจะบอกอะไรละ

ถึงบอกว่า ถ้าเวลาโต้แย้งกัน จิตดวงหนึ่งยังไม่มีความสามารถที่จะรู้ได้ ท่านไม่พูดหรือ
อย่างไรก็รู้ไม่ได้ถ้าจิตไม่เคยสงบ จิตไม่มีวุฒิภาวะ ยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่เป็น ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา
ไม่เป็น กิเลสมันสุมควันแล้วก็หลับหูหลับตา ค่ำกันไป เอวัง